

Tednik Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 3.

V Ljubljani, 19. prosinca 1906.

XLVI. leto.

»Učiteljski Tovariš« izhaja vsak petek. Ako je na ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo »Učiteljskega Tovariša« v Idriji. Naročnino prejema Frančišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Oglasi in poslanice stanejo za stran 30 K, pol strani 16 K, 1/3 strani 10 K, 1/4 strani 8 K, 1/8 strani 4 K; manjši inserati po 30 h petit-vrsta. Večkratno objavljane po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Vsebina: Zopet nekaj o učiteljskih skupščinah v Istri. — Nekoliko odgovora »Gorici«. — Temeljito poznavanje. — Naš denarni zavod. — Vabilo k II. rednemu občnemu zboru hranilnice in posojilnice »Učiteljskega konvikta« v Ljubljani. — Filozof brez kruha. — Iz slovanskih pedagoških časnikov. — Iz naše organizacije. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Listnica upravnistva. — Uradni razpisi učiteljskih služb. — Inserati. — O naši moderni didaktiki.

Pozor! Blagovolite čitati listnico! Predsedništvo „Zaveze“.

Zopet nekaj o učiteljskih skupščinah v Istri.

(Iz koprškega okraja.)

Dne 7. in 8. oktobra 1904 se je vršila v Kopru okrajna učiteljska skupščina v dveh oddelkih, t. j. v slovanskem za slovenske in hrvaške učitelje v okraju in v italijanskem za italijanske učitelje v okraju. Šele sedaj nam je mogoče poročati, kaj je naredil dež. šolski svet s sklepi slovanskega oddelka, ker je šele z odlokom z dne 10. oktobra 1905, št. 993 to naznanil okrajni šolski svet v Kopru. 1.) Na dnevnem redu je bila točka: »Jezikovni pouk v ljudski šoli.« Glede te točke je bila skupščina mnenja, da je reorganizirati učiteljišča tako, da dobe dijaki večjo priložnost se tehtno izvežbati v v učnem jeziku. V ta namen je skupščina sprejela soglasno predlog a.) naj se pomnoži učna doba na učiteljiščih in b.) naj se vsi predmeti na učiteljiščih poučujejo v tistem jeziku, za katerega se dijaki pripravljajo. Kaj je rekel dež. šolski svet k tem sklepom, okrajni šolski svet ne pove ničesar.

2.) Boj proti alkoholizmu je bil tudi na dnevnem redu. Tu je prišla skupščina do prepričanja, da morejo ta boj privesti do zmage le politične oblasti s tem, da s posebnimi odredbami omejijo točenje opojnih pijač, zato je skupščina soglasno potrdila v tem smislu po referentu stavljeni predlog. Tudi o tem sklepu molči zgoraj navedeni odlok, zato ne vemo, kaj je ž njim ukrenil dež. šolski svet. Vemo pa za vas, v kateri je bila ob času skupščine ena sama žganjarija a sedaj so že štiri, ker je politična oblast dovolila še tri nove.

8.) Kako in koliko bi se poučevalo na ljudskih šolah v deških ročnih delih? Pri tej točki je dokazal referent, da potrebujejo deška ročna dela mnogo časa in mnogo prostora. Ker obojega pomanjkuje našim ljudskim šolam, je predlagal,

naj se skupščina izreče proti uvedbi tega predmeta v ljudske šole. Predlogu je skupščina soglasno pritrdila, a sedaj čujte, kaj pravi okrajni šolski svet v navedenem odloku o tem: Učiteljsko osebje naj se izuri v posebnih tečajih ali na učiteljišču v deških ročnih delih ter naj se izpremeni zakon, da ne bo v razredu pri tem pouku več ko 30 učencev. Na c. kr. učiteljišču v Kopru se je že uvedel pouk v deških ročnih delih, a želja, da ne presega število učencev 30 pri tem pouku ni za sedaj izvedljiva.

Kdor bere kaj je skupščina o tem sklenila in kaj je naznanil okr. šolski svet, da je dež. šolski svet z odlokom z dne 24. septembra 1905, št. 1700, potrdil, spoznati more dvojje, in sicer: a) Da je mogoče, da se je konferenčni zapisnik falsificiral tako, da ne odgovarja dejstvu, ki so se godila pri skupščini b.) Da je mogoče, da pri dež. šol. svetu niti brali niso konferenčnega zapisnika. Naj bo to ali ono, oboje ni pravo!

Že v 35. št. »Učiteljskega tov.« l. 1904 je bilo povedano, da je novi ravnatelj na učiteljišču v Kopru uvedel predmet deških ročnih del. Naš dopisnik je v eni naslednjih številčk pojasnil in nam povedal, da je uveden ta predmet le v italijanskem jeziku, ker ga podučuje okr. nadzornik italijanskih šol koprškega okraja, ki ne zna ne slovenščine ne hrvaščine in niti nemščine. Tu smo brez dvoma, da je ta pouk pristopen le onim, ki so zmožni italijanščine, in vendar se dež. šolski svet sklicuje sedaj na to.

Tudi glede trditve, a je neizvršljiva želja, naj ne bo pri tem pouku več ko 30 učencev, smo drugega mnenja, ker ta želja je in mora biti izvršljiva na podlagi obstoječih šol. zak. Tu vzamemo v poštev samo § 11. drž. šolsk. zak. z dne 2. maja 1883, ki določuje učitelju na enorazrednici največ 100 otrok, torej v vsako skupino okrog 50. Ker imajo vse enorazrednice po spolu mešane otroke, in iz prakse vemo, da je približno polovica dečkov, se pokaže, da bi moglo biti v vsaki skupini le kaj malega več kot 25 dečkov, a v slučajih pa tudi še manj, in ker se deklice ne udeležujejo pouka, deških ročnih del, je torej gotovo, da pri tem predmetu ne bo nad 30 učencev v razredu. Zato o tem ni skupščina niti sklepala. Neizvršljiva se zdi ta želja dež. šolskemu svetu, ker trpi, da obstojajo že leta in leta enorazrednice, ki imajo

po več kot 100 otrok, nekatere še celo po več kot 200 otrok, ter s tem krši dan za dnevom, leto za letom zgoraj navedeni § drž. zak. Ako bi kateri izmed učiteljstva delal tako, kdaj bi ga že bili vtaknili v disciplinarno preiskavo.

4.) Glede točke o verskih vajah so jo tudi modro izvili. Učiteljstvo je dokazalo pri skupščini, da je škodljiva šoli točka odloka dež. šol. sveta z dne 1. dec. 1902 št. 1078, ki naroča učiteljstvu, da mora vsako nedeljo in [praznik zbrati šol. otroke v šolskih prostorih in jih od tam voditi v cerkev k farni ozir. kaplanijski maši. O nadzorovanju ni bilo niti govora a okr. šol. svet poroča, da dež. šol. svet ne more razveljaviti odloka glede nadzorovanja pri službi božji. Nadzorovanje eno, a vodenje je drugo.

S tem odlokom je dež. šol. svet posredno prepovedal učiteljem-organistom postranski zaslužek orgljanja, ker zgoraj navedeni odlok ukazuje, da mora vsak učitelj zbrati otroke svojega razreda v šol. prostorih, jih od tam peljati v cerkev in jih v cerkvi med službo božjo nadzorovati. To ravno pa učitelju-organistu ni mogoče, zaradi česar mu ne kaže nič drugega, kakor opustiti orgljanje, ali pa živeti v vedni nevarnosti, da ga postavijo v disciplinarno preiskavo zaradi kršenja navedenega odloka.

Mi bi bili jako zadovoljni, ako bi dež. šol. svet povedal učiteljstvu, kaj naj naredi z otrokom, ki med službo božjo šepeta ali drugače ne da miru, sedanjí učni red ne določuje tega. Ako otrok kaj takšnega naredi v šoli med poukom, se ga postavi iz klopi, in tako mu je odvzeta prilika k šepetanju in obenem je kaznovan. [Kaj je pa v cerkvi? V cerkvi prvič ni prostora, ker so navadno med službo božjo do zadnjega kotiča polne, a če bi bil in bi se otroka postavilo na poseben prostor, ali bi ne bilo to javno zasramovanje v pričo cele fare, ki je ta čas zbrana v cerkvi? Ali ni pa ravno tako javno zasramovanje po šol. učnem redu prepovedano, ker diši po srednjeveškem prangerju.

Farna maša s pridigo, raznimi očenaši in drugimi molitvami traja največkrat približno po 2 uri. Učitelji vemo, da večina otrok ne zdrži toliko časa, ne da bi opravili telesne potrebe. Kaj je v tem slučaju narediti? Da bi jih učitelj puščal na stran kakor iz šolske sobe, ni mogoče a) ker cerkve nimajo zato potrebnih prostorov, b) ker bi se težko kateri otrok predrznil v cerkvi toliko, da bi dal učitelju za to potrebno znamenje. Vsak bi raje počakal. Ako je to otroku na zdravju, naj nam pove dež. šolski svet.

Učiteljstvo se povprašuje, kako je mogoče, da teče že 24 leto, odkar je bila zadnja deželna skupščina in zakaj se šele vsako šesto leto obdržujejo okrajne učiteljske skupščine. Sedaj nam je očitno, zakaj. Ako se falsificira zapisnik okrajne skupščine, pride to jako v prilog. V šestih letih se mnogo pozabi, v šestih letih marsikdo izmed učiteljstva umre, v šestih letih se jih mnogo preseli v druge okraje, vsiti se nadomestijo z drugimi, in ko se pri prihodnji skupščini čita zadnji zapisnik, ga odobre molče, naj bo tak ali onak. Dež. šolskemu svetu pa ni potreba niti čitati zapisnikov, ker kdo bo za šest let primerjal njegove rešitve s konferenčnim zapisnikom.

Sedaj postanejo oni, ki so bili rojeni v času zadnje dež. skupščine že polnoletni, in v vsem tem času ni deželni šolski svet niti enkrat zaslišal učiteljstva, kaj bi bilo potrebno ukreniti v prid šolstvu in odgoji. Ali ni tega smatrati kot kršenje § 45 in 46 drž. šol. zak. z dne 14. maja 1869 in kot preziranje ministrske naredbe z dne 8. maja 1872? Ali bi dež. šol. svet ne spraval v disciplinarno preiskavo vsake

učiteljsko osebo, ki bi le desetino časa kršila ali prezirala kako njegovo najmanjveljavno odredbo? Zopet moramo javno povedati, da osebe, ki povzročujejo tako kršenje in preziranje šolskih zakonov, ne sodijo na mesta, ki jih zavzemajo, in zopet moramo vprašati, kje so dež. in državni poslanci, da ne vrašajo ministra zakaj to trpi?

Nekoliko odgovora „Gorici“.*)

Na moj članek o izboljšanju učiteljskih plač na Goriškem je odgovarjal list »Gorica« in izkušal 1. izpodbijati meni zasluge za rešitev tega vprašanja, zasluge, ki si jih nisem pripisoval, in 2. pisati te sebi na rovaš, seveda nezasluženo. Da ne ostane učiteljstvo o stvari v dvomu, si dovoljujem staviti na omenjeni list in gospode deželne poslance sledeča vprašanja:

1. Ali je res, ali ni res, da so g. poslanci, stoječi za Gorico, v zasedanju 1902/3 glede predlaganega načrta zavzemali stališče: da je sprejem zakona preprečiti, če ne drugače z abstinenco t. j. da se slovenski poslanci odstranijo iz dvorane in store sklepanje nemogoče?

2. Ali je res, ali ni res, da je bilo 20 poslancev za junktim g. dra. Verzeznassija, da se učiteljem plače povišajo le tedaj, ako da vlada letnega prispevka najmanj 50.000 K?

3. Ali je res, ali ni res, da so glasovali vsi italijanski poslanci in poslanci klerikalne stranke za ona določila § 10 in 16, za katera so morali ob mali pozornosti vedeti, da takega načrta vlada ne more sprejeti, da je torej ta že a priori pokopan?

4. Ali je res, ali ni res, da sta po 4 in pol urni debati odpadla dr. g. Luzzatto in dr. Fajdutti, na kar je dr. Verzeznassi prišel iz ravnotežja ter je svoj junktim odtegnil in so vsi poslanci precej konfuzni enoglasno sprejeli načrt zakona?

Z odgovori na ta vprašanja je pač označeno stališče klerikalcev glede zakona. Ako so isti l. 1904 drugače, navidezno učiteljstvu prijazno nastopili, je bilo to le rezultat krepkega nastopa učiteljstva samega, ker gledajo klerikalni zastopniki v prvi vrsti le, da ohranijo svoje sedanje politične pozicije in bi jim bila agitacija učiteljstva lahko pogubna, so se torej le zato premislili in svojo taktiko premenili v prilog učiteljstvu — seveda tudi sedaj s pridržki!

V zasedanju 1904. sem opozoril poslance, da vlada principijelno ne more dovoliti pobiranja užitnine v svrhu pokritja šolskih potrebščin po okrajih in vladni zastopnik je to v zbornici poudarjal. Vkljub temu so glasovali klerikalni poslanci z Italijani, četudi so že naprej vedeli, da je sprejem zakona nemogoč. Kazali so se torej prijatelje učiteljstva na eni strani, po drugi strani pa so bili gotovi, da se učiteljstvu plače ne povišajo.

Tako neodkritosrčni pa in morda še bolj so bili v zasedanju 1905. Vsled nastopa učiteljstva in posredovanja pri namestništvu se je namestnik sam zavzel za načrt zakona ter obljubil učiteljstvu svojo podporo, katero besedo je častno izpolnil s tem, da je izposloval pri finančnem ministrstvu pokritje, potrebno za učiteljske plače, z 10% dokladami na užitnino (v deželni zalog) in 4 K na vsak hl piva, in sicer

*) Glej lanski letnik št. 50 in 51!